

N:o 7.

Ank. till Riksd. Kansli den 30 Jan. 1873. kl. 2 e. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, angående tillstånd för Wesans kärr- och sjöuttömnings- samt odlingsbolag att få fortfarande bibehålla bolaget beviljadt statslån för uttappning af sjön Wesan inom Listers härad af Blekinge län och samma lån jemlikt stadgad amorteringsplan återgälda utan förbindelse för bolaget att fullborda berörda företaget; Gifven Stockholms Slott den 18 Januari 1873.

Sedan inom Listers härad i Blekinge län bildats ett bolag, under benämning Wesans kärr- och sjöuttömnings- samt odlingsbolag, i ändamål att genom dambyggnader hindra hafsvatten från att inströmma i sjön Wesan och öfversvämma deromkring belägna kärr och sidlända egor, att genom afledning och utpumpning uttömma det vatten, som från andra håll ditkomme; samt att vidtaga förberedande åtgärder till undanrödjande eller afhjelpande af hvad som kunde hindra ifrågavarande ändamåls rättsliga befämjande, allt i öfverensstämmelse med ett af Landtbruksingenjören Ph. Åkerman den 20 April 1860 upprättadt förslag, sådant detsamma med särskilda bestämmelser kunde varda antaget eller fastställt; samt Kongl. Maj:t under den 10 April 1863 för nämnda bolag fastställt reglemente, hvaruti, bland annat, stadgats dels i § 2, att bolagets delegare vore alla de egare eller innehafvare af den utaf ifrågavarande vattenskadade jord, hvilka, enligt de i Kongl. Förordningen den 30 November 1841 fastställda grunder, skulle i förhållande till blifvande jordförbättring i gäldandet af arbetskostnaden delta, och att, då den uti reglementet afsedda jordegendom komme under

annan egares eller innehafvares förvaltning, den nye egaren eller innehafvaren ansåges sjelfskrifven såsom delegare i bolaget med företrädarens både rättigheter och skyldigheter, dels ock i § 3, att en hvar vore bolagsman i förhållande till den vinst, han, efter skedd uppmätning och gradering af den vattuskadade egendomen, befundes hemta af kärr- och sjöuttömnings-samt odlingsföretaget, och att efter denna grund såväl hans ansvarighet som rösträttighet skulle beräknas; men att, intilldess rätta delaktighetsbeloppet blifvit på sådant sätt bestämdt, hans andel i bolaget borde beräknas efter den areal, han enligt bemälda Åkermans vid dess ofvanomförmälda förslag bifogade uträkning innehade, med vilkor likväl att, om någon under tiden fått utbetala för mycket eller för litet, sådan rättelse skulle ega rum, att den, som utbetalt för mycket, återfinge sitt öfverskott, och den, som betalt för litet, fyllde det som fattades, i begge fallen jemte ränta, när rätta delaktighetsbeloppet blefve bestämdt, så beviljade Rikets Ständer vid 1862—1863 års Riksdag, på framställning af enskild motionär, ett lånebidrag af 50,000 riksdaler till företagets understödjande, under vilkor, bland annat, att efter tre års förlopp från slutet af det år, hvarunder lånemedlen utbekommit, borde årligen erläggas åtta procent af hela den lyftade lånesumman, hvaraf ränta efter fem för hundra skulle godtgöras å oguldet kapitalbelopp och återstoden utgöra afbetalning derå.

Kongl. Maj:t fastställde derefter under den 15 Mars 1864 omförmälda, af Landtbruksingeniören Åkerman upprättade arbetsplan samt gillade vidare under den 3 derpåföljande Juni ett af den till företagets utförande utsedda arbetsdirektion undertecknad kontrakt om arbetets påbörjande sistnämnda år och fullbordande före den 1 Oktober 1867, hvarjemte Kongl. Maj:t berättigade arbetsdirektionen att, mot företeende af vederbörliga handlingar, genast utbekomma hela det för ifrågavarande vattenaftappningsföretag beviljade låneunderstöd, hvilket äfven från Riksgäldskontoret utbetalades den 22 Juli 1864. Arbetet påbörjades samma år och fortgick under åren 1864 och 1865 i enlighet med den fastställda planen, men vid 1866 års vårflod blefvo de för arbetets utförande uppförda kanalvallar sönderskurna och bortförda, hvarigenom dels förorsakades stor skada å nedanför liggande odlad mark, dels ock den atledda Norje-åns vatten återfördes till sitt förra lopp genom sjön Wesan. I anledning häraf beviljade Kongl. Maj:t den 10 Augusti 1866 på arbetsdirektionens, af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Blekinge län och Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader förordade ansökning, bolaget ett lån från Handels- och sjöfartsfonden till belopp af 10,000 riksdaler för företagets utförande och kanalvallarnes återställande, under vilkor att lånet finge räntefritt innehafvas till 1868 års slut, hvarefter ränta, beräknad efter fyra procent om året, borde erläggas, samt att kapitalet skulle återgäldas under loppet af tio år, räknadt från den 31 December 1869.

Då emellertid företaget icke kunde inom den fastställda arbetsterminen fullbordas, beviljade Kongl. Maj:t, på arbetsdirektionens, af vederbörande myndigheter understödda ansökning, under den 31 Maj 1867 förlängning af samma termin till den 1 Oktober 1870, hvarjemte Kongl. Maj:t, då företaget ej heller inom denna tid hunnit fullbordas, under den 14 Juli 1871 tillät, att tiden för företagens utförande finge ytterligare utsträckas till den 1 Oktober 1872.

På framställning af enskild motionär medgafs dessutom vid 1868 års riksdag den förändring i de bestämda lönevilkoren rörande omförmälda, från Riksgäldskontoret anvisade lån å 50,000 riksdaler, att till och med år 1870 blott fem procent behöfde erläggas, äfvensom att amorteringen ej behöfde begynna förr än med år 1871.

Arbetsdirektionen har sedermera uti en till Kongl. Maj:t ställd, af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Blekinge län insänd skrift förmält, att bolaget, som insett fruktlösheten af sina bemödanden att, utan delegarnes ruinerande, efter den fastställda planen fullborda sjötappningsarbetet, låtit, efter derom fattadt beslut, genom landtmätare och gode män förrätta den i reglementet föreskrifna värdering å hittills vunna jordförbättringar för bestämmande af slutliga fördelningen af alla med sjösänkingsföretaget förenade kostnader, deri äfven inberäknade såväl ofvanomförmälda, af Rikets Ständer beviljade lån å 50,000 riksdaler, som ock förenämnda från Handels- och sjöfartsfonden anvisade låneunderstöd af 10,000 riksdaler, att, efter det denna förrättning öfverklagats, Listers Häradsrätt vid syn på stället undanröjt verkan af berörda värdering, hufvudsakligen af det skäl att torrlägningsarbetet derförinnan icke blifvit efter den fastställda planen fullbordadt och Häradsrätten förty ansett giltig grund för uppskattning af jordförbättringarne i afseende å kostnadens fördelning saknas, emot hvilket Häradsrättens beslut bolaget genom sin direktion fullföljt talan i Kongl. Maj:ts och Rikets Hofrätt öfver Skåne och Blekinge, på hvars pröfning målet vore beroende vid den tid direktionens omförmälda skrift afläts; samt att bolaget emellertid vid ordinarie bolagsstämma den 11 Juni nästlidna år, i anledning af en från Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet den 25 förutgående April aflåten skrifvelse, med förständigande för bolaget att den 1 Oktober 1872 hafva torrlägningsarbetet afsyningsgildt, vid äfventyr att Styrelsen eljest skulle finna sig nödsakad att göra hemställen om lånebidragens indrifning på en gång, beslutat att genom direktionen till Kongl. Maj:t ingifva underdånig ansökning, att den en gång medgifna rättigheten till lånens amortering på vissa år måtte bolaget i nåder förunnas, ehuru bolaget sett sig urständsat att fullborda sjöaftappningsarbetet, på grund hvaraf direktionen anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes medgifva

bolaget rättighet att fortfarande liksom hittills genom årlig inbetalning till stadgadt belopp erlägga ränta och afbetalning å båda lånen, intilldess desamma sålunda blifvit till fullo guldna, för bifall till hvilken ansökning direktionen ansåge bolaget ega giltigt stöd i de tvingande omständigheter, som, utan att bolaget dertill veterligen genom någon försumlighet å dess sida varit vållande, hufvudsakligen till följd af oförutsedda naturhinder förorsakat beslutet om inställande af vidare försök med arbetets fullbordande, sedan kostnaderna redan betydligt öfverstigit ursprungliga kostnadsförslaget.

Efter det Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader häröfver sig yttrat, har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Blekinge län under den 24 nästlidne December afgifvit infordradt underdånigt utlåtande i ämnet och deruti andragit följande:

Ehuru det vore obestriddigt, att intressenterne i företaget kontraktse enligt vore förpligtade att genast återgälda de återstående beloppen af de uppburna lånen, förekomme likväl bevakande omständigheter, som föranledde att taga under öfvervägande, huruvida det icke kunde vara billigt att, utan afseende derå att kontraktsvilkoren icke blifvit uppfyllda, intressenterne medgäfvos att på de uti kontrakten stadgade sätt successivt inbetala lånen. Härvid vore att märka, att företaget, som enligt det uppgjorda förslaget beräknats kosta 86,775 riksdaler, redan enligt de Kongl. Maj:ts Befallningshafvande meddelade upplysningar medtagit en kostnad för intressenterne af 146,251 riksdaler, utan att dock det afsedda ändamålet blifvit uppnådt. Visserligen hade detta höga kostnadsbelopp till någon del tillkommit genom mindre ändamålsenliga åtgärder från intressenternes sida, och genom ränta på upptagna lån, samt genom bristande kraft, enighet och beslutsamhet hos intressenterne; men Kongl. Maj:ts Befallningshafvande vore, i likhet med nästan alla de personer, som om arbetet tagit kännedom, öfvertygad att detsamma icke kunnat bringas till ett tillfredsställande slut efter den derför fastställda planen. Företaget hörde onekligen till de svåraste i sitt slag, enär den areal, som skulle torrläggas, egentligen vore en hafsvik, uti hvilken betydliga vattenmassor utfülle, dels genom två år och dels genom det starka tillflöde, som, isynnerhet vid snösmältningstiden, nedströmmade från den höga och långsträckt bergås, benämnd Ryssberget, som skiljde Blekinge från Skåne, och på en sträcka af omkring tre fjerdedels mil sträckte sig utmed Wesans strand.

Enligt den upprättade planen hade för afledande af det tillströmmande vattnet blifvit anlagda två långa kanaler. Dessa hade dock visat sig icke kunna uppfylla sitt ändamål, dels till följd af deras alltför ringa dimensioner och lutningar, dels ock till följd af de utaf dåliga materialier bestående kanalvallarnas bristfälliga beskaffenhet. Kanalerna hade derföre hvarje vår blifvit dels genombrutna, dels öfverfyllda och den till torrläggning afsedda

marken derigenom till den grad öfversvämmad, att det i sjön Wesan hopade vattnet icke kunnat utpumpas derifrån förrän med Juli eller Augusti månader, hvarigenom inträffat, att marken icke något år ernått den torrhet och fasthet, att den i planen afsedda inre dikningen kunnat företagas. Möjligtvis skulle dessa olägenheter, om flertalet af intressenterne varit eniga, egt tillräcklig beslutsamhet och kraft samt derjemte haft att förfoga öfver nödiga penningemedel, kunnat afhjelpas genom att utvidga kanalerna, uppföra vallar af tjenligare materialier samt verkställa en förändrad konstruktion af pumpverket, som visat sig icke verka till erforderligt djup. Då emellertid de fleste af intressenterne utgjordes af obemedlade och föga upplyste brukare af mindre hemmansdelar, vore det lätt förklarligt, att de blifvit fattade af djup nedslagenhet och misstroende till hela företaget, helst de efter användande af en summa, som redan betydligt öfverstege kostnadsförslaget, funne att dermed intet blifvit vuunet. Denna sinnesstämning hade äfven ledt derhän, att de numera vore alldeles otillgängliga för de förslag till kratfiga åtgärder, hvilka af direktionen med ospard möda blifvit utarbetade och framställda.

Om båda länen i sin helhet skulle till betalning på en gång infordras, vore det otvifvelaktigt, att en beklaglig rubbning uti det ekonomiska tillståndet bland den talrika, Wesans stränder beboende befolkningen komme att ega rum, samt att en ej obetydlig del af de hemmansegare, som vore intresserade i företaget, nödgades afhända sig sina hemman, under det att genom sådan åtgärd ingen vinst bereddets statsverket, då af länen det största löpte med fem procent och det andra, som i alla händelser skulle inom sju år återbetalas, med fyra procent ränta.

Med afseende å hvad sålunda blifvit anfördt, och då företagets misslyckande, enligt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes åsigt, åtminstone till någon del torde hafva varit beroende af förhållanden, som icke kunnat läggas intressenterne till last, har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i underdånighet hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes till den underdåniga ansökningen lemna bifall eller, i den mån nödigt pröfvades, sådant från Riksdagens sida bereda, äfvensom att, derest ofvan omförmälda bestämmelse uti § 2 af det för bolaget fastställda reglemente icke ansåges innebära tillfyllestgörande säkerhet för lånens slutliga återgåldande, det vilkor måtte fästas vid bifallet till ansökningen, att intressenterne ställde sådan säkerhet, som af Kongl. Maj:t pröfvades nöjaktig.

På grund af hvad sålunda förekommit, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva, att Wesans kärr- och sjöuttömnings- samt odlingsbolag må på de vilkor, Kongl. Maj:t kan finna lämpliga att föreskrifva,

fortfarande få bibehålla det statslån å 50,000 R:dr, nämnda bolag från Riksgäldskontoret undfått, och samma lån genom årliga inbetalningar i stadgad ordning återgälda, utan förbindelse för bolaget att enligt den fastställda planen torrlägga sjön Wesan; och vill Kongl. Maj:t, efter det Riksdagens svar härå ingått, taga framställningen, i hvad den afser det bolaget från Handels- och sjöfartsfonden beviljade lån, under öfvervägande.

De ärendet tillhörande handlingar skola vederbörande Utskott tillhandahållas, och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Konglig nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Axel Bergström.

*Utdrag af Protokollet öfver Civil-ärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 18 Jan.
1873.*

N ä r v a r a n d e :

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern *Adlercreutz*,
Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena *Björnstjerna*,
Statsråden: *Bredberg*,
Berg,
Friherre *Leijonhufvud*,
Wærn,
Wennerberg,
Bergström,
Friherre *Alströmer* och
Weidenhielm.

Departements-chefen, Statsrådet *Bergström*, föredrog vidare:

En af Vesans kärr- och sjöuttömnings- samt odlingsbolag gjord underdånig ansökning om tillstånd att få fortfarande bibehålla de bolaget af statsmedel beviljade lån för uttappning af sjön Vesan inom Listers härad af Blekinge län och samma lån jemlikt stadgad amorteringsplan återgälda, utan förbindelse för bolaget att fullborda berörda företag; öfver hvilken ansökning såväl styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader, som ock Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Blekinge län med infordrade utlåtanden till Kongl. Maj:t inkommit.

Stats-Rådet tillstyrkte, att Kongl. Maj:t måtte genom nådig proposition föreslå Riksdagen medgifva, att Vesans kärr- och sjöuttömnings- samt odlingsbolag finge på de vilkor, Kongl. Maj:t kunde finna lämpligt föreskrifva, fortfarande bibehålla det statslån å 50,000 Riksdaler, nämnda bolag från

Riksgäldskontoret undfått, och samma lån genom årliga inbetalningar i stadgad ordning återgälda, utan förbindelse för bolaget att enligt den fastställda planen torrlägga sjön Vesan; hemställande Stats-Rådet, att Kongl. Maj:t i sammanhang härmed måtte förklara sig vilja, efter det Riksdagens svar härå ingått, taga framställningen, i hvad den afsåge det bolaget från Handels- och sjöfartsfonden beviljade lån under öfvervägande.

Hvad Stats-Rådet sålunda tillstyrkt täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder gilla och befallde, att, i öfverensstämmelse dermed, nådig proposition af den lydelse, som bilagan B. till detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo

W. J. Modigh.
